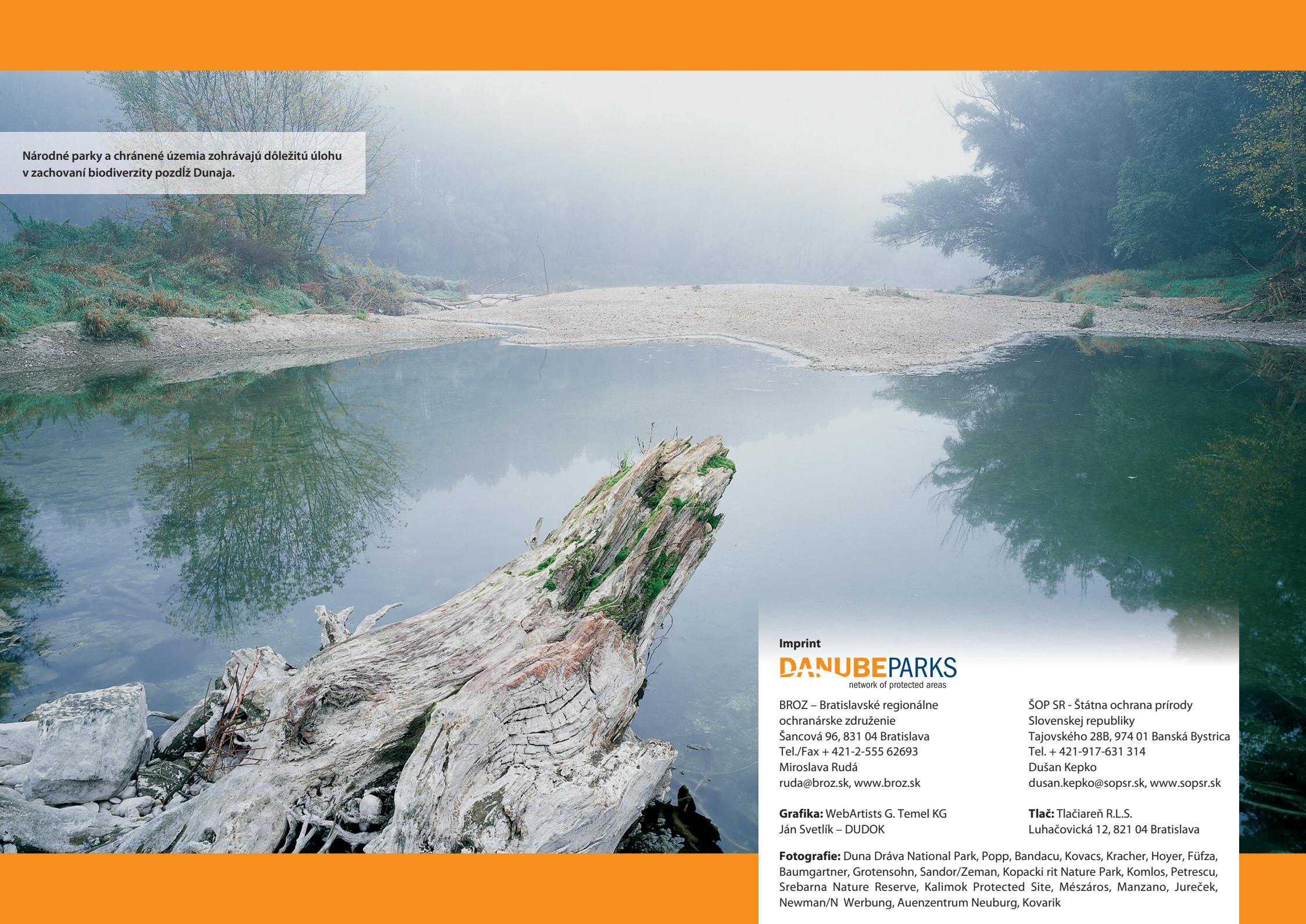

SIEŤ CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ NA DUNAJI SPOLUPRÁCOU K OCHRANE PRÍRODY

WWW.DANUBEPARKS.ORG

Národné parky a chránené územia zohrávajú dôležitú úlohu
v zachovaní biodiverzity pozdĺž Dunaja.

Imprint

DANUBE PARKS
network of protected areas

BROZ – Bratislavské regionálne
ochranárské združenie
Šancová 96, 831 04 Bratislava
Tel./Fax + 421-2-555 62693
Miroslava Rudá
ruda@broz.sk, www.broz.sk

Grafika: WebArtists G. Temel KG
Ján Svetlík – DUDOK

Fotografie: Duna Dráva National Park, Popp, Bandacu, Kovacs, Kracher, Hoyer, Füfza,
Baumgartner, Grottensohn, Sandor/Zeman, Kopacki rit Nature Park, Komlos, Petrescu,
Srebarna Nature Reserve, Kalimok Protected Site, Mészáros, Manzano, Jureček,
Newman/N Werbung, Auenzentrum Neuburg, Kovarik

ŠOP SR - Štátnej ochrany prírody
Slovenskej republiky
Tajovského 28B, 974 01 Banská Bystrica
Tel. + 421-917-631 314
Dušan Kepko
dusan.kepko@sopsr.sk, www.sopsr.sk

Tlač: Tlačiareň R.L.S.
Luhačovická 12, 821 04 Bratislava

Dunaj je medzinárodnou riekou

a žiadne iný riečny tok neprechádza toľkými krajinami a nesvetáva sa s toľkými národnosťami ako práve Dunaj. Aj napriek niektorým zásahom človeka Dunaj stále prispieva k zachovaniu vysokej rozmanitosti živočíšnych a rastlinných druhov. Žije tu takmer vyhynutá korytnačka močiarna, ponad lužnými oblastami majestátne krúži orliak morský, pozdĺž riečnych brehov môžeme zazrieť volavky či kulíka riečneho, a tiež bobra hľadajúceho nenarušené biotopy. Rieka a lužné oblasti vzájomným prepojením predstavujú spoločný ekosystém. Dunaj je súčasťou nášho spoločného európskeho prírodného dedičstva.

Zbližovanie európskych regiónov a dynamický hospodársky rozvoj v juhovýchodnej Európe vyvíjajú čoraz väčší tlak na prírodné bohatstvo Dunaja. Rozrastanie miest, investovanie do infraštruktúry a rozširujúca sa lodná doprava na Dunaji ohrozujú posledné zachované biotopy. V súčasnosti platia vo väčšine podunajských štátov rovnaké európske smernice o ochrane prírody (Smernica o vtácoch, Smernica o biotopoch, Rámcová smernica o vode) - ich realizácia je však stále iba na začiatku.

Spolupráca – potreba súčasnosti:

Počas posledných dvoch desaťročí bolo vyhlásených niekoľko nových chránených území v povodí Dunaja. Národné parky a veľké chránené územia sú klúčovými pre dlhodobé udržanie biodiverzity v dunajských regiónoch. Správy chránených území pôsobia v regiónoch, sú odborníkmi na konkrétné problémy a potreby miestnych obyvateľov a návštevníkov.

Chránené územia pozdĺž celého Dunaja čelia rovnakým výzvam a úloham. Zvieratá a rastliny nepoznajú štátne hranice. Úspech každého individuálneho chráneného územia závisí do veľkej mieri od úspešných aktivít ostatných dunajských chránených území.

Sieť DANUBEPARKS

Dunajská príroda dnes potrebuje spoločný hlas v Európe, ktorým by mala byť práve Sieť chránených území DANUBEPARKS. Je založená na existujúcej spolupráci a vytvára nové rámcové podmienky pre kontinuálnu a intenzívnu spoluprácu medzi chránenými územiami v povodí Dunaja a jeho najdôležitejších prítokov. Spolupráca v povodí celého Dunaja posilňuje pozíciu každého chráneného územia v plnení jeho vlastných úloh.

DANUBEPARKS predstavuje súvislú základňu pre

- výmenu informácií a skúseností medzi jednotlivými dunajskými chránenými územiami
- vypracovanie spoločných nadnárodných stratégii a koncepcii a
- realizáciu cezhraničných a nadnárodných revitalizačných a ochranárskych projektov.

Zriadenie siete a realizácia pilotných projektov sú spolufinancované z programu EÚ pre Európsku Územnú Spoluprácu pod názvom Juhovýchodná Európa (ETC-SEE). Celkový rozpočet na aktivity DANUBEPARKS do februára 2012 je 2,7 miliónov €.

ETC program **South-East-Europe Program 2007-2013** je zameraný na rozvoj nadnárodného partnerstva, ktoré podporuje územnú, hospodársku a sociálnu súdržnosť pomocou strategických aktivít a týmto spôsobom posilňuje stabilitu a konkurencieschopnosť regiónu.

Orliak morský – vlajkový druh ochrany prírody bez hraníc. Dunaj je ľažiskom území strednej Európy, ktoré sú obývané populáciami orliaka morského. Približne 100 párov (jedna štvrtina hniezdiacej populácie juhovýchodnej Európy) hniezdi v chránených územiach.

Od druhovej ochrany až po turizmus

Vytvorenie siete biotopov, rozvoj nadnárodných stratégii pre riečnu revitalizáciu a medzinárodná druhová ochrana sú hlavnými cieľmi aktivít DANUBEPARKS.

Dunajské jesetery a orliak morský sú vlajkovými druhami

cezhraničnej ochrany prírody v dunajskom regióne. Migrujúce jesetery potrebujú neprerušovaný riečny tok v čase ich putovania za rozmnožovaním, ktoré viedie od Čierneho mora proti prúdu. V minulosti tiahli až po horný úsek Dunaja, avšak dnes vodné elektrárne takúto migráciu znemožňujú. Majestátny orliak morský (najväčší dravec dunajskej krajiny) je indikačným druhom prepojených a rozmanitých riečnych biotopov. Aby bolo možné obnoviť Dunaj ako hlavné stanovište výskytu orliaka morského v juhovýchodnej a strednej Európe, je potrebná realizácia medzinárodných ochranárskych stratégii.

Stret záujmov: revitalizácia rieky a jej využitie na plavbu

Pozdĺž celého toku rieky, od horného úseku až k delte Dunaja, sú naplánované a realizované projekty na sprietočnenie a prepájanie ramien a obnovu prirodzených riečnych brehov. Protipovodňová ochrana sa zlepšuje pomocou rozširovania inundačných zón. V pláne je rozširovanie skúseností o úspešnosti, možnostiach a limitoch týchto opatrení. Projekty rozširovania plavebnej trasy po Dunaji ohrozujú stále dynamické úseky tejto rieky a volajú po intenzívnom dialógu medzi vodohospodármami a chránenými územiami.

Prepojenie biotopov a manažment lužných oblastí

Manažment vodstva, lesov, lúk a mokradí je hlavnou úlohou všetkých chránených území popri Dunaji. Výmena skúseností, vytvorenie medzinárodných stratégii a realizácia strategických pilotných projektov sú cieľom projektu DANUBEPARKS. Taktiež pri realizácii opatrení v rámci území NATURA 2000 je potrebná úzka spolupráca, ktorá posilňuje rôzne typy biotopov. NATURA 2000 predstavuje sieť európskych chránených biotopov, pričom vsetci partneri spravujú takéto územia.

Rozvoj prírodného turizmu

Tento je v záujme všetkých partnerských chránených území. S pomocou vhodných programov starostlivosti a dlhodobých skúseností môže byť príroda sprístupnená pre návštěvníkov. DANUBEPARKS si stanovuje za cieľ rozvíjanie spoločnej prírodnnej turistiky pozdĺž Dunaja, v záujme oboznámiť verejnosť s krásou a hodnotu prírody, kultúrou a tradíciou dunajskej krajiny.

DANUBEPARKS realizuje opatrenia v nasledujúcich oblastiach:

- Manažment luhov a prepojenie biotopov
- Riečna morfológia a revitalizácia
- Ochrana dunajských vlajkových druhov
- Monitoring a Natura 2000
- Dunajský prírodný turizmus

Rozvoj ekologickej vodnej turistiky je jedným z cieľov tohto projektu.

V prípade stretu záujmov ochrany prírody a plavby budú zostavené spoločné stratégie.

Dunajské jesetery predstavujú vlajkové druhy cezhraničnej druhovej ochrany.

Partneri DANUBEPARKS

Pod vedením Národného parku Donau-Auen celkovo 12 chránených území a národných parkov spolupracuje v úlohe projektových partnerov na realizácii projektu DANUBEPARKS. Početné inštitúcie podporujú myšlienku Siete chránených území na Dunaji v úlohe pozorovateľov.

Biosférická rezervácia delty Dunaja (Rumunsko)

Po viac ako 2 800 kilometroch ústi Dunaj do Čierneho mora. Delta predstavuje najväčšiu európsku mokrad. Spolu s ukrajinskou biosférickou správou chráni správa Biosférickej rezervácie delty Dunaja (Rumunsko) jedno z najvýnimočnejších území pozdĺž Dunaja ako centrum biodiverzity.

Biosférická rezervácia delty Dunaja, www.ddbra.ro

Prírodná rezervácia Gornje Podunavlje

Prírodný park Kopački rit

Národný park Duna-Dráva

Prírodná rezervácia Srebarna (Bulharsko)

Táto prírodná rezervácia sa nachádza v blízkosti jazera Srebarna, ktoré je prepojené s Dunajom a zásobované jeho vodou. Oblast' je povestná hlavne svojou extrémne bohatou vtáčou faunou. Hniezdi tu jediná bulharská kolónia pelikánov.

Regionálny inštitút životného prostredia a vody, www.riosv.ruse.bg

Chránené územie Kalimok-Brushlen (Bulharsko)

Toto chránené územie ochraňuje dôležité oblasti pozdĺž Dunaja ako aj okolité lužné lesy a mokrade, ktoré sa vytvorili z pôvodných močiarov Kalimok a Brushlen. Toto územie je významné z hľadiska rozmnožovania mnohých ohrozených druhov rýb. Veľký počet rôznych biotopov – ako napríklad mierne zasolené riečne pasienky - sú dôvodom vysokej biodiverzity.

Správa chráneného územia Kalimok-Brushlen (MVO), www.kalimok.org

Prírodný park Persina (Bulharsko)

Prírodný park Persina je najväčšou Ramsarskou lokalitou v Bulharsku a pozostáva predovšetkým z množstva ostrovov na Dunaji. Mnohé z ohrozených druhov vtákov, ako kormorány alebo lyžičiare, tu nachádzajú jedno z posledných útočísk, a taktiež tu hniezdi orliak morský.

Správa prírodného parku Persina, www.persina.bg

Gornje Podunavlje Nature Reserve (Srbsko)

Gornje Podunavlje leží v hraničnom trojuholníku Maďarska, Chorvátska a Srbska – je to prirodzene modelový región cezhraničnej spolupráce v ochrane prírody. Spolu so susednými chránenými územiami, Národným parkom Duna-Drava a Prírodným parkom Kopački-Rit, táto rezervácia chráni veľké množstvo hniezdiacich párov orliaka morského a bociana čierneho.

Inštitút ochrany prírody, Vojvodina, zzps.rs

Voivodinasume, Štátna lesná správa, www.voivodinasume.co.rs

Prírodný park Kopački rit (Chorvátsko)

Na sútoku riek Dráva a Dunaj sa rozprestiera Prírodný park Kopački rit. Vďaka špeciálnej biogeografickej polohe tu môžeme nájsť výnimočné živočíšstvo a rastlinstvo. Žije tu veľa takmer vyhynutých druhov živočíchov. Prírodný park taktiež poskytuje bohatý program pre návštěvníkov, takže ľuďom je umožnené preskúmať toto prírodné dedičstvo na člne, bicykli alebo peši.

Správa prírodného parku Kopački rit, www.kopacki-rit.hr

Národný park Duna-Dráva (Maďarsko)

Národný park v oblasti stredného úseku Dunaja, na hranici s Chorvátskom a Srbskom, ponúka vysokú rozmanitosť biotopov. Nájdeme tu chránené rastliny ako napríklad myrikovka nemecká a významné živočíšne druhy akými sú orliak morský či bocian čierny. Národný park má pestrý program pre turistov i niekoľko zaujímavých návštěvníckych miest a náučných chodníkov.

Národný park Duna-Dráva, ddnp.nemzetiparks.gov.hu

Biosférická rezervácia delty Dunaja

Prírodná rezervácia Srebarna

Chránené územie Kalimok-Brushlen

Prírodný park Persina

Národný park Duna-Ipoly

Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy

Záhorie Landscape Protected Area

Národný park Duna-Ipoly (Maďarsko)

Tento národný park, ležiaci v oblasti vtoku Dunaja do Maďarska, zastrešuje rozsiahle lesy a lužné oblasti pozdĺž Dunaja a Iplia. Možno tu nájsť niekoľko pôvodných rastlinných druhov. Návštevnícke centrá, výstavy a náučné chodníky poskytujú zainteresovaným návštevníkom možnosť dozviedieť sa viac o prírodnom dedičstve oblasti.

Národný park Duna-Ipoly, www.dinpi.hu

Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy (Slovensko)

Toto územie sa rozprestiera na slovensko-maďarskej hranici pozdĺž Dunaja, vrátane ramenného systém medzi Dobrohošťou a Sapom. Tu sa nachádza najväčšia vnútrozemská Delta v Európe. Je situovaná v rámci migračného koridoru a poskytuje zimoviská pre vzácné druhy vtákov. Taktiež tu môžeme nájsť mnohé chránené druhy rastlín, ako napríklad bledula letná.

BROZ – Bratislavské regionálne ochranárské združenie, www.broz.sk
Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky, www.sopsr.sk

Záhorie Landscape Protected Area (Slovakia)

Rieka Morava patrí k najdôležitejším prítokom Dunaja – Chránená krajinná oblasť Záhorie tu zastrešuje rozsiahle mokradné oblasti na hranici Slovenska s Rakúskom. Tieto oblasti poskytujú domov mnohým ohrozeným druhom vtákov, obojživelníkov, rýb či cicavcov.

Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky, www.sopsr.sk

Národný park Donau-Auen (Rakúsko)

Národný park Donau-Auen chráni jednu z posledných dynamických častí horného Dunaja. Zatiaľ čo väčšina lužných oblastí Nemecka a Rakúska je značne narušená poľnohospodárstvom a výstavbou vodných elektrární, mnohé indikačné druhy dynamickej riečnej krajiny stále nachádzajú vhodné životné podmienky na území tohto národného parku s rozlohou 9.300 ha. Ako vedúci partner projektu DANUBEPARKS sa tento národný park zhostil koordinačnej úlohy v rámci siete chránených území.

Národný park Donau-Auen, www.donauauen.at

Dunajský lužný les

medzi Neuburgom a Ingolstadtom (Nemecko)

Nemecká časť Dunaja, s výnimkou posledných voľne tečúcich úsekov medzi sídlami Straubing a Vilshofen, je úplne narušená prevádzkou mnohých vodných elektrární. Posledné zachované zvyšky lužného lesa potrebujú vhodný manažment a revitalizačné opatrenia, hlavne kvôli predošlému intenzívному využívaniu človekom. Lužné centrum Neuburg spolupracuje v tejto oblasti spolu s miestnou enviromentálnou správou v Ingolstadte a Neuburgu.

Mesto Ingolstadt, www.ingolstadt.de

Lužné centrum Neuburg, okres Neuburg-Schrobenhausen, www.auenzentrum-neuburg.de

Pozorovatelia

- ICPDR – Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja, www.icpdr.org
- Ministerstvo životného prostredia a vodohospodárstva, Maďarsko, www.termeszettvedelem.hu
- Provinčný sekretariát pre ochranu životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja, Srbsko, www.eko.vojvodina.gov.rs
- Vojvodinasume, Štátne lesy, Srbsko, www.vojvodinasume.rs
- Ministerstvo životného prostredia a územného plánovania, Srbsko, www.ekoplan.gov.rs
- Štátne lesy, Bulharsko, www.dag.bg
- Ministerstvo životného prostredia a vodohospodárstva, Bulharsko, www.moew.government.bg
- Ministerstvo životného prostredia, Rumunsko, www.mmediu.ro
- Ministerstvo kultúry, Chorvátsko, www.min-kulture.hr
- Ministerstvo polnohospodárstva, lesníctva, životného prostredia a vodohospodárstva, Rakúsko, www.lebensministerium.at
- Via donau, Rakúská spoločnosť vodných ciest, www_via-donau.org
- Lesnícky a polnohospodársky úrad mesta Viedeň (MA 49), Rakúsko, www.wien.gv.at/umwelt/wald

Národný park Donau-Auen

Dunajský lužný les
medzi Neuburgom a Ingolstadtom

1 Danube Delta Biosphere Reserve

2 Srebarna Nature Reserve

3 Kalimok-Brushlen Protected Site

4 Persina Nature Park

5 Gornje Podunavlje Nature Reserve

6 Kopački rit Nature Park

7 Duna-Dráva National Park

